

PENSION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: REFORMS AND SUSTAINABILITY

SISTEMUL DE PENSII ÎN REPUBLICA MOLDOVA: REFORME ȘI SUSTENABILITATE

MUNTEANU Ștefan, student, Specialitatea: EMREI

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail autor: munteanustefan163@gmail.com

Abstract. Financial security after retirement is very important for both the individuals and the society, a lot of countries having to face the inevitable social, economic and financial effects of population ageing. One of the main reasons for this demographic change is the declining birth rate and the increasing life expectancy.

Pensions are one of the most valuable functions of social security. They reduce the risk of extreme poverty at old age. They benefit everyone, either directly by paying out a pension after retirement, or indirectly by preventing excessive swings in national savings and borrowings. The issue is: how to make it sustainable and fair?

This article aims to answer this question, analyzing the sustainability of the public pension system in the Republic of Moldova.

Keywords: public pension system, sustainability, reforms, demographic change, average pension

JEL CLASSIFICATION: H55, J26

INTRODUCERE

Sistemele de pensii se confruntă în întreaga lume cu o profundă criză sistemică iar dezvoltarea acestora este una dintre cele mai mari provocări a guvernelor, în special, în ceea ce privește sistemul de pensii tradițional. Printre factorii care au făcut necesară reforma în țările din Europa Centrală și de Est, cei mai importanți au fost considerați:

- îmbătrânirea populației și reducerea populației active;
- informalizarea economiei în postcomunism;
- scăderea capacității de colectare a taxelor de către stat;
- migrația unei părți importante a populației active;
- devalorizarea rezervelor deținute de fondurile de pensii în contextul unei rate ridicate a inflației în perioada de tranziție;
- problemele macroeconomice; [1]

În Republica Moldova începutul reformei sistemului de pensii este marcat încă în 1998 și în pofida mai multor încercări de reformare realizate în ultimii ani, există dovezi puternice precum că structura curentă a sistemului de pensii din Moldova nu este capabilă să-și îndeplinească scopul principal, plățile pentru pensii fiind insuficiente pentru a oferi un trai peste nivelul de subzistență. [2]

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Primul pas în vederea reformării sistemului public de pensii a fost făcut odată cu implementarea Strategiei privind reforma sistemului de pensii în 1999, scopul primordial al căreia a fost tranziția de la principiul asistenței sociale la cel al asigurărilor sociale. În cadrul reformei a fost adoptată Legea cu privire la pensiile de asigurări sociale de stat (1998) și Legea cu privire la sistemul public de asigurări sociale (1999). Totuși reforma respectivă a păstrat sistemul redistributiv de pensii de un singur nivel (PAYG) care presupune că defalcările făcute de actualii contribuabili se redistribuie actualilor pensionari contra angajamentului statului de a asigura cu pensie în dependență de vechimea în muncă și a volumului de contribuții. [3] În prezent sistemul de pensii din Republica Moldova este reglementat de următorul set de legi :

1. Hotărârea cu privire la aprobarea Listelor nr. 1 și a unităților de producție, lucrărilor, profesiilor, funcțiilor și indicilor, în temeiul cărora se acordă dreptul la pensie pentru limită de vârstă în condiții avantajoase, nr. 822 din 15.12.1992

2. Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat, nr.156 din 14.10.1998.

3. Legea privind sistemul public de asigurări sociale, nr. 489 din 08.07.1999.

4. Legea regulamentului cu privire la modul de calculare a pensiilor de asigurări sociale de stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.328 din 19 martie 2008.

5. Legile anuale ale Republicii Moldova privind bugetul asigurărilor sociale de stat. [1]

În Republica Moldova, sustenabilitatea curentă și viitoare a sistemului de pensii, constituie una din cele mai primordiale probleme. Această situație continuă să înainteze pe fundalul mai multor probleme, printre care cele mai esențiale sunt de natura demografică și financiară. [4] Moldovenii trăiesc în medie din ce în ce mai mult și nasc din ce în ce mai puțini copii. Dacă prima concluzie pare să releve o tendință pozitivă pentru societatea noastră, aceasta, în comun cu sporul negativ al populației, creează presiuni ascendente asupra fondului public de pensii. Continuarea acestor tendințe poate duce până la colapsul sistemului de pensii redistributiv clasic de un singur nivel (PAYG) în cazul în care nu vor fi transpuse presiunile de pe pilonul I (sistemul public de pensii) pe pilonul II (pensii private obligatorii) și pilonul III (pensii private facultative). [3]

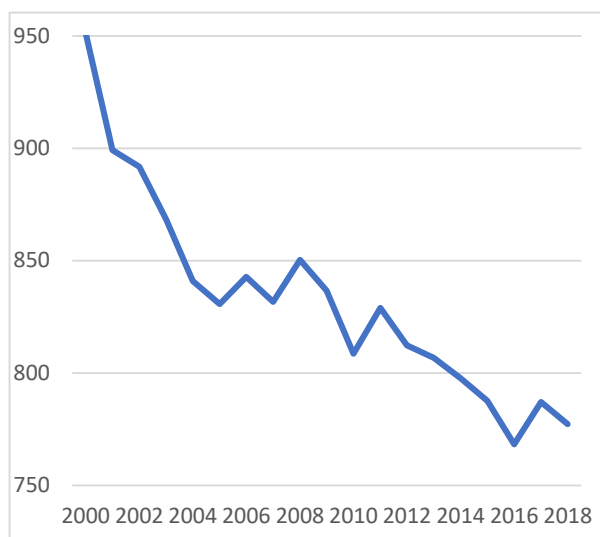

Figura 1. Ponderea populației ocupate în total, mii persoane

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Populația ocupată pe Statut profesional, Grupe de vîrsta, Ani, Sexe și Medii. Disponibil www.statistica.md, (accesat 22.04.2021)

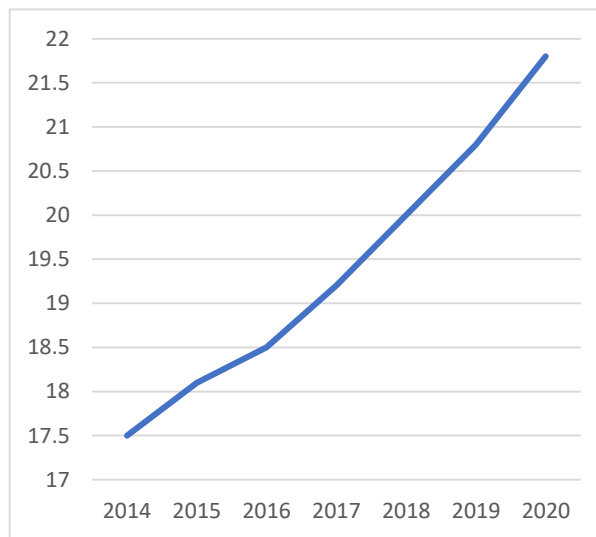

Figura 2. Coeficientul îmbătrânirii populației, numărul persoanelor de 60 ani și peste la 100 locuitori

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Coeficientul îmbătrânirii populației pe ani. Total pe țară. Ambele sexe. Disponibil www.statistica.md, (accesat 22.04.2021)

Din datele prezentate mai sus (Figura 1) observăm un spor natural negativ, numărul populației ocupate micșorându-se de la 950 mii în anul 2000 la 777 mii în 2018. În contrast cu acest fapt observăm o creștere a coeficientului îmbătrânirii populației, numărul persoanelor de 60 de ani și peste în 2014 egal cu 17,5 fiind aproape 22 în 2020. Creșterea speranței la viață, cauzează fenomenul de îmbătrânire a populației contribuind la creșterea presiunilor asupra fondului public de pensii, poverii fiscale asupra populației economic active și creșterii cheltuielilor aferente pensiilor pentru limită de vârstă din Bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS).

Criza demografică nu este o problemă caracteristică doar pentru Republic Moldova, precum nu este nici cea legată de incapacitatea sistemului public de pensii, bazat pe un singur pilon, de a asigura un nivel al pensiei cel puțin similar cu venitul obținut în perioada activă a vieții. Problema respectivă, specifică majorității țărilor Europei de Est, dar și întregului spațiu post-sovietic, a fost soluționată

prin introducerea sistemelor alternative pensiilor de stat și care se bazează pe fondurile private de pensii, atât obligatorii, cât și facultative.

Astfel, a fost introdus sistemul obligatoriu de pensii administrate privat (pilonul II) care se formează dintr-o parte a contribuției individuale din sistemul public de pensii, defalcările fiecărui contribuabil fiind acumulate într-un cont individual deschis la administratorul fondului de pensii.

Adițional, a fost creat și sistemul facultativ de fonduri de pensii administrate privat (pilonul III) format pe baza contribuțiilor voluntare ale angajaților și/sau angajatorilor în scopul obținerii unei pensii suplimentare celei asigurate de pilonii II și III și care constituie un instrument financiar distinct de economisire pe termen lung. Asemenea sistem a fost introdus la fel în România, Rusia, Letonia, precum și în Italia, Suedia, Polonia, Kîrgîzstan, Mongolia. [3]

CONCLUZIE

Actualul sistem public de pensii din Republica Moldova trebuie reformat. Reforma sistemului actual de pensii ar trebui să implice implementarea unui sistem cumulativ de pensii în cadrul căruia contribuțiile de asigurări sociale vor fi investite în loc să fie cheltuite imediat pentru plata prestațiilor pensionarilor actuali.

Procesul de reformare ar putea fi coordonat pe mai multe aspecte, cum ar fi implementarea unor măsuri imediate :

a) Trecerea etapizată de la sistemul solidarității între generații PAYG la principiul contributivității, care presupune acumularea contribuției la asigurări sociale în conturi personale, administrate o parte de stat și o parte în sistem privat (pilonul II de pensii);

b) Crearea cadrului legal adecvat pentru funcționarea schemelor de pensii facultative, prin mărirea plafonului de deductibilitate la sumele cu care angajatorii contribuie la un astfel de sistem pentru salariații proprii (pilonul III de pensii).

c) Dezvoltarea susținută a pilonului II pe principiile economice ale contributivității și ale administrării private a conturilor individuale de economisire pentru pensie.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. TACU M., Referat *Evaluarea actuarială a sistemului public de pensii din Republica Moldova și identificarea soluțiilor viabile de dezvoltare a planurilor private de pensii*, Academia de Studii Economice a Moldovei, pag 3-23
2. BRADU M., *ANALIZA STATISTICĂ A SISTEMULUI DE PENSII DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN PERIOADA 2007– 2017*
3. LUPUȘOR A. *Document de Analiză a Politicilor, Fezabilitatea implementării sistemului de pensii private în Republica Moldova*, Chișinău 2009, pag 3-6
4. VEREJAN O., BRADU M., VEREJAN V., TACU M., *Analiza sustenabilității sistemului public de pensii prin prisma unui sistem de indicatori de monitorizare. În „Competitivitatea și Inovarea în Economia Cunoașterii”*, 22-23 septembrie 2017, Chișinău, Vol.V., pag. 101-106

Coordonator științific: TACU Mariana, dr., conf. univ.

Academia de Studii Economice din Moldova

Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md

e-mail: tacu.mariana@ase.md